

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.06.1975, sp. zn. 5 Cz 29/75, ECLI:CZ:NS:1975:5.CZ.29.1975.1

Číslo: 17/1977

Právní věta: V řízení o neplatnost skončení pracovního poměru pracovníka organizací neposuzuje soud tuto neplatnost jen podle toho, jak organizace kvalifikovala podle právních předpisů důvod skončení pracovního poměru, nýbrž musí vycházet i ze skutkového vylíčení tohoto důvodu. Před okamžitým zrušením pracovního poměru s pracovníkem musí mít organizace zjištěn důvod tohoto okamžitého zrušení nestačí jen podezření, že je tu tento důvod dán. Zjištění důvodu pak není zpravidla možné bez vyjádření se pracovníka k důvodu skončení pracovního poměru uplatňovanému organizací.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.06.1975

Spisová značka: 5 Cz 29/75

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Okamžité zrušení pracovního poměru, Pracovní poměr, Řízení před soudem, Skončení pracovního poměru, Sociální zabezpečení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 6
§ 120 65/1965 Sb. § 53

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala určení, že okamžité zrušení pracovního poměru, provedené vůči ní žalovanou organizací dne 14. 9. 1972, je právně neúčinné a že žalovaná organizace je povinna poskytnout jí náhradu mzdy.

Okresní soud v Gottwaldově rozsudkem z 19. 3. 1973 žalobě vyhověl a uložil žalované organizaci povinnost uhradit žalobkyni na náhradě mzdy za dobu od 28. 10. 1972 do 19. 3. 1973 částku 9770 Kčs. Soud prvního stupně dospěl po provedení dokazování k závěru, že nebyl doložen žalovanou organizací uváděný důvod podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. c/ zák. práce /1/ pro okamžité zrušení pracovního poměru, že totiž žalobkyně předražováním zboží a špatnými hospodářskými výsledky na prodejně ohrozila řádné plnění úkolů podniku a výchovu mladých pracovníků, čímž narušila socialistický společenský řád tak závažným způsobem, že její setrvání v organizaci do uplynutí výpovědní lhůty nebylo možné. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí ještě uváděl, že samotné způsobení schodku a předražování zboží by nemohlo být důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru a že předražování, případně krácení tržby ze strany žalobkyně, by bylo možno

posuzovat jako porušování pracovní kázně, avšak krácení tržby o 150 Kčs by nebylo způsobilé pro okamžité zrušení pracovního poměru.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že tímto rozsudkem soudu prvního stupně, který nabyl právní moci, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně zdůvodnil své rozhodnutí tím, že nebylo prokázáno, že by žalobkyně narušila socialistický společenský řád ve smyslu ustanovení § 53 odst. 1 písm. c/ zák. práce. /1/ V tom směru je třeba s jeho závěrem souhlasit.

V řízení o neplatnost skončení pracovního poměru není však soud vázán právní kvalifikací, z níž vycházela organizace při skončení pracovního poměru s pracovníkem, nýbrž musí vycházet ze skutkového vyličení důvodu, ať už pro výpověď nebo okamžité zrušení pracovního

V projednávané věci byl důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru uveden žalovanou organizací po stránce skutkové tak, že žalobkyně svou neodpovědnou činností při předražování zboží a špatnými hospodářskými výsledky na prodejně ohrozila řádné plnění úkolů podniku a výchovu mladých pracovníků na prodejně. Z toho nepochybně vyplývá, že organizace uplatnila jako důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru důvod uvedený v ustanovení § 53 odst. 1 písm. b/ zák. práce, a to porušení pracovní kázně tak hrubým způsobem, že setrvání pracovníka v organizaci do uplynutí výpovědní lhůty není možné z důvodu udržení pracovní kázně v organizaci.

Soud prvního stupně sice vzal v úvahu i tento právní závěr, ale měl za to, že vzhledem k důkazům, „které byly předloženy“, krácení tržby o 150 Kčs by nebylo způsobilé pro okamžité zrušení pracovního poměru. Pro takovýto závěr neměl ovšem dostatek skutkových zjištění. Žalovaná organizace oznámila závady v činnosti žalobkyně již dopisem ze 17. 10. 1972 okresní prokuratuře v Gottwaldově k posouzení, zda jednání žalobkyně nezakládá skutkovou podstatu trestného činu. Pověřený pracovník žalované organizace při jednání u soudu 15. 1. 1973 také navrhoval přerušení občanského soudního řízení až do skončení trestního řízení. Pravomocným rozsudkem ve věci sp. zn. 2 T 93/73 okresního soudu v Gottwaldově byla později žalobkyně uznána vinnou, že od počátku ledna 1970 do dubna 1972 jako vedoucí prodejny bižuterie při prodeji úmyslně předražovala různé zboží tak, že zákazníci za uvedenou dobu byli poškozeni nejméně o 3000 Kčs, že tedy ve větším rozsahu poškozovala spotřebitele tím, že předražovala zboží, a spáchala tak trestný čin poškození spotřebitele podle ustanovení § 121 odst. 1 tr. zák. 2)

Soud prvního stupně ve svém rozsudku uvedl, že provedl důkaz výsledkem účastníků, zprávou o provedené inventuře z 30. 6. 1972, zprávou o výsledku hospodaření z 21. 7. 1972, zprávou z 18. 7. 1972 a zápisy z 10. 8. 1972 i z 11. 8. 1972. Z protokolů o jednání není však patrné, že by těmito podnikovými doklady byl důkaz proveden. Kdyby ovšem soud těmito doklady provedl řádné dokazování, pak by ze zápisů ze dne 10. a 11. 8. 1972 zjistil, že z výpovědí spolupracovníků žalobkyně M. Š. a E. O. vyplynulo žalované organizaci podezření, že se žalobkyně dopustila celé řady případů předražování (tedy nejen toho předražování o 300 Kčs, z nichž žalobkyně si ponechala 150 Kčs a 150 Kčs dala spolupracovníci M. Š.), dále podezření z nedostatků při přejímání zboží, při stanovení cen zboží, z nesprávného vyřizování reklamací, z nedostatků při přeceňování zboží, při likvidaci rozbitého zboží, při vedení pokladny, jakož i to, že žalobkyně v tomto směru působila nepříznivě na mladší spolupracovnice. Za této situace měl soud prvního stupně vyslechnout k těmto otázkám svědkyně M. Š. a E. O. i ostatní spolupracovnice žalobkyně.

Podle ustanovení § 120 odst. 1 o. s. ř. soud totiž dbá o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji. Rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede a provede i jiné důkazy, než jsou

navrhovány. V rozporu s tím se však soud prvního stupně v této věci spokojil jen s důkazy, které „byly předloženy“, přičemž je ještě nezhodnotil ve smyslu ustanovení § 132 o. s. ř.

Při svých právních závěrech pak soud podcenil společenskou nebezpečnost předražování, ať už se děje z jakéhokoli důvodu (a tu nepochybně i z důvodů zjištěných), neboť takové jednání narušuje závažným způsobem důvěru občanů k socialistickým obchodním organizacím.

Z uvedeného je patrné, že soud prvního stupně učinil svůj závěr, že existence důvodů pro okamžité zrušení pracovního poměru nebyla prokázána, jednak na základě nedostatečného zjištění skutečného stavu věci (§ 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř.) a jednak i na základě nesprávného právního posouzení.

Závěr soudu prvního stupně, že samotné vyčíslení schodku (10 955 Kčs) nemůže být důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru, je sice správný, soud tu však v důsledku neúplných skutkových zjištění nemohl posoudit, zda vyčíslený schodek nebyl právě v příčinné souvislosti s ostatními nedostatky žalobkyně při řízení prodejn.

Z rozsudku soudu prvního stupně sice výslovně nevyplývá, že by vyhověl žalobě také proto, že by organizace nedodržela k okamžitému zrušení pracovního poměru propadnou lhůtu 15 dnů ode dne, kdy zjistila důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru, avšak ze zjištění, která soud v rozsudku uvedl, je patrné, že měl na mysli i tento důvod pro vyhovění žalobě. V tom směru se totiž v rozsudku uvádí, že žalované organizaci bylo známo již 30. 6. 1972, že na prodejně byl schodek. Že došlo k předražení plyšových hraček, bylo žalované organizaci známo 10. 8. 1972 z protokolu sepsaného s pracovníci M. Š. Okamžité zrušení pracovního poměru bylo však žalovanou organizací uskutečněno 14. 9. 1972.

V tom směru je třeba uvést, že podle ustanovení § 53 odst. 2 zák. práce organizace může okamžitě zrušit pracovní poměr pouze do 15 dnů ode dne, kdy zjistila důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru. Důraz tu klade zákon na termín „zjistila“, nestačí tedy pouhé podezření, že došlo k hrubému porušení pracovní kázně, jak je kvalifikováno v ustanovení § 53 odst. 1 písm. b/ zák. práce.

Z obsahu spisů vyplývá, že vztahy mezi žalobkyní a jejími podřízenými pracovníci, zejména M. Š., nebyly dobré, a proto právem žalovaná organizace bez vyjádření žalobkyně nepřistoupila ke konečnému závěru o intenzitě porušení pracovní kázně žalobkyní, dokud ji k tomu nevyslechla a nedala jí možnost tyto údaje jejích spolupracovnic vyvrátit anebo přijatelným způsobem vysvětlit. Údaje těchto spolupracovnic uvedené v protokolech z 10. a 11. 8. 1972 totiž v daleko širším rozsahu vylíčily závady (zejména předražování cen), jichž se žalobkyně při vedení prodejny dopouštěla, než které vyšly najevo před výsledkem těchto jejích spolupracovnic. V době, kdy organizace tyto spolupracovnice žalobkyně vyslechla (10. a 11. 8. 1972), byla žalobkyně v lázeňském léčení, které, jak sama uvedla ve své výpovědi, probíhalo od 8. 8. 1972 a skončilo 5. 9. 1972. Uváží-li se, že 8. 9. 1972 byla volná sobota a 9. 9. 1972 neděle, pak nutno mít za to, že výslech žalobkyně provedený žalovanou organizací na prodejně 11. 9. 1972 byl uskutečněn v přiměřené lhůtě a vzhledem k tomu, co již bylo shora uvedeno, nutno mít za to, že toho dne organizace zjistila hrubé porušení pracovní kázně a od toho dne jí počala běžet patnáctidenní lhůta k okamžitému zrušení pracovního poměru ve smyslu ustanovení § 53 odst. 2 zák. práce.

V tom směru třeba ještě podotknout, že soud prvního stupně zaměňuje pojem „věděla“ za pojem „zjistila“, který je použit v ustanovení § 53 odst. 2 zák. práce.

Protože okamžité zrušení pracovního poměru je institutem výjimečným (§ 53 odst. 1 zák. práce), klade zákon důraz na to, že organizace musí mít důvod pro okamžité zrušení pracovního poměru zjištěn (nestačí tedy pouhé podezření) a takové zjištění není zpravidla možné bez vyjádření

pracovníka, s nímž má být pracovní poměr okamžitě zrušen. Jestliže žalovaná organizace zrušila se žalobkyní okamžitě pracovní poměr dopisem ze dne 14. 9. 1972, stalo se tak v patnáctidenní lhůtě uvedené v ustanovení § 53 odst. 2 zák. práce, pokud ovšem bude také doloženo, že v této lhůtě byl žalobkyní uvedený zrušovací projev i doručen. Žalobkyně sama v žalobě uvádí, že se tak stalo 19. 9. 1972, což by bylo v patnáctidenní lhůtě počítané podle ustanovení § 266 odst. 1 zák. práce.

Porušil tedy soud prvního stupně svým rozsudkem zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v návaznosti na ustanovení § 53 odst. 1 písm. b/ a odst. 2 zák. práce.

1) ve znění před novelizací zákoníku práce zákonem č. 20/1975 Sb.

2) Úplné znění trestního zákona (zákona č. 140/1961 Sb.) se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 113/1973 Sb.